

Aroma cafelei care inunda casa, cainele care da din coada pe la geam anticipind un mic dejun copios, pisica intinzindu-se fix in calea piciorului lui sau al ei, gata-gata sa fie strivita dar scapind a milioane oara la mustata – el si ea plutind-zburind prin casa, nu-tocmai-gata sa inceapa o zi unul fara celalalt.

Stai! zice ea. Incep la 11. Mai avem cel putin o ora!

Acum vreo 3-4 ani am intrat intr-o poveste. O poveste de amor cu o persoana din zona anarho-feminismului, queer. Ne-am trait povestea cum am stiut fiecare mai bine. Erau multe lucruri in discursul si gesturile acestei persoane care tineau de identitatea queer – le descopeream cu placere, mirare sau iritare cam in fiecare zi. Dar cel mai mult descopeream chestii despre mine: despre cum internalizasem diferite chestii pe care le gaseam ‘dragute’ sau ‘normale’, cind de fapt nu erau deloc asa. Mai intrebam din cind in cind: iubu, da’ ce e aia instrumentalizare de fapt, ca nu sint sigura ca am citit vreodata despre asta? Iar iubu credea ca fac misto. Nu faceam, si nu fac nici acum. Sint recunoscatoare pentru procesul inceput atunci, si rolului pe care l-a jucat in informarea politica a constiintei mele de femeie, si de femeie roma.

Sint activist si educator grassroots de multi ani, cu studii academic minimale si o mare suspiciune fata de academia. Implicarea mea pentru combaterea rasismului, homofobiei sau transfobiei e deja de domeniu public – dar marturisesc ca nu m-am intilnit prea des, pina in ultimii 8-10 ani, cu limbajul sau modul in care ‘problematizeaza’ oamenii din zona academica de gender sau queer studies - instrumentalizare, obiectificare, sexualizare - sau cu diversitatea identitatilor queer sau discutiile despre queerness care intra din fericire tot mai mult in fluxul de zi cu zi. Cred ca abolirea articolului 200 a jucat un rol in cresterea acestei diversitati in spatiul public, inclusiv in spatiul public al miscarii/comunitatii lgbtqia+. (da, eu scriu lgbtqia+ mereu cu litere mici, ca si roma, ca si dumnezeu.) Sau poate nu, cine stie. Fapt e ca de fapt ‘pe vremea mea’ erau doar 4 litere, iar acum vorbim de mult, mult mai multe. De asemenea, ‘pe vremea mea’ – am intrat in activismul rom in epoca Nicolae Gheorghe, cind am iesit tot epoca aia era – nu existau romi lgbt. Unii lideri romi par sa creada inca asta, hm.

Revin: pe mine diversitatea asta m-a ajuns din urma cu ocazia unei povesti de amor. Probabil cea mai substantiala experienta de invatare din toate relatiile mele cu eros la pachet. In timpul si in the aftermath (fac asta cu romgleza din cind in cind, mii de scuze) a inceput un proces de intelegere si neintelegere si reintelegere care dureaza pina azi, iar acum stiu ca o sa dureze toata viata. Mereu mai inteleg cite un pic despre cum etnia mea roma, orientarea mea politica, practicile mele in sfera social-politica, raportarea mea la diferite conventii, atitudinile mele active-critice fata de acestea, perspectiva mea asupra a ceea ce inseamna o relatie misto, de orice fel, interactioneaza cu intelegerea partenerilor nostri despre aceste lucruri – si invers. Iar cind spun partener, ma refer la parteneri de tot felul: colegi, cunoscuti, iubiti sau iubite. Articolul asta e despre ce am invatat/inteles despre asta pina acum.

Am invatat in acesti ultimi citiva ani ca ma autoexoticizez ca sa atrag (sexual), dar nu numai. Ma autoexoticizez si cind interactionez cu grupuri cu care fac training, cind tin conferinte, cind sint intr-o situatie in care stiu sigur, dupa ani multi de testat contexte, ca daca zic asta acum, toata lumea o sa aiba instant pe chip un ‘wow.’ Multi dintre noi, persoanele rome de pe scena activismului sau artelor sau din alte domenii o fac, sau au facut-o la un moment dat, constient sau nu. De ce facem asta, mai des sau mai rar sau mereu? Pentru ca exoticizarea noastra de catre partener/a e intoxicanta. Ca puterea.

Reluam un pic tabloul de amor, si apoi revenim cu relatia dintre puterea de seductie autoproiectata de (in cazul asta) o femeie de etnie roma, si cea perceputa de partener/a.

Aroma cafelei care inunda casa, cainele care da din coada pe la geam anticipind un mic dejun copios, pisica intinzindu-se fix in calea piciorului lui sau al ei, gata-gata sa fie strivita dar scapind a milioane oara la mustata – el si ea plutind-zburind prin casa, nu-tocmai-gata sa inceapa o zi unul fara celalalt.

Stai! zice ea. Incep la 11. Mai avem cel putin o ora!

Se duc inapoi in pat cu cafelele, si in scurt timp incep sa faca dragoste in felul ala familiar-negrabit-zimbicios-intens al indragostitilor care asta au facut cam toata noaptea, imbatati de extazul ca s-au gasit. Doamne ce noapte frumoasa. Si totusi nu ma satur de tine. M-ai vrajtit?

Bineinteles, fraiere. *Asta ne-nvata de mici, cum sa facem vraji. Cum ne vine ciclul, fix pe asta se concentreaza toata lumea din jurul nostru: sa ne invete cum sa ii vrajim pe gagiii de care ne indragostim. N-o sa poti niciodata sa fii cu alta femeie, daca nu te las eu. Asa ca fa bine si fa ce stii ca-mi place – acum.*

Iar el face exact ce stie ca-i place ei, submisiv si kinky-umil. Iar ea se gindeste in timp ce el ii ofera incredibila placere ca e cea mai norocoasa fata de pe planeta. Si asa incepe.

Transferul.

In cele ce urmeaza voi incerca sa explorez putin ideea de ‘putere’ ca trasatura ‘magica’ a femeilor rome – asa cum o percep partenerii lor non-romi. Ce cred eu este ca aceasta putere de atractie a femeilor rome e un ‘pericol’ pentru barbati – barbati care detin puterea de atitea mii de ani, barbati a caror stima de sine e in strinsa relatie cu cita putere au. Din chinul schizoid pentru a isi pastra sau mari puterea, barbatii acestia pot ajunge in egala masura la acceptarea diferentei ca mijloc de eliberare sau ca mijloc de anihilare. Discutia pe care o propun e bazata pe observatie empirica si experiente personale – ale mele si altor persoane rome din cercul meu social-profesional. Probabil ca, din obisnuinta, o sa folosesc mai des sintagma ‘femei rome’ – dar povestile care informeaza punctul/punctele de vedere exprimate aici sint si ale unor barbati romi, prin urmare sper sa nu confuzez pe nimeni daca din cind in cind o sa-mi aduc aminte de asta si o sa mai zic si ‘persoane rome’.

Am inceput cu o scena ‘de iatac’ pentru a rememora un tip de experienta simptomatic, un episod din trecutul si prezentul meu si al atitor persoane rome care cedeaza obiectului pasiunii lor o (mare) parte din aura de putere pe care le-o confera etnia lor. Daca partenerul e ne-rom, atunci transferul acesta de putere devine un element decisiv in dinamica relatiei. Iubitiile si iubitele noastre gadje ne tin ascunsi sau dimpotriva ne etaleaza acerb pentru motivul ca sintem de etnie roma. Conversatiile la cina cu prietenii ori familia ajung inevitabil in punctul in care toti vor sa arate ca nu sint rasisti, sau ca - etern – noi sintem ‘altfel’ si ca nici n-ar trebui sa ne asociem cu ‘o anumita categorie de oameni’. Replicile si pozitiile noastre in timpul acestor discutii au un impact de netagaduit asupra relatiei cu partenerul/partenera. Daca sintem foarte vocale/vocali, vom intari desigur stereotipul ca romii sint ‘pasionati’, iar asta ne poate pune partenerul/partenera intr-o stare de mare admiratie si excitatie, ceea ce va imaginati ce efecte va avea in iatac. Daca ne tinem ‘ciocu’ mic’ si mergem ‘elegant’ mai departe, fara sa antagonizam cercul de prieteni ori familia iubitei/iubitului, valul de empatie si compasiune pe care acesta/aceasta il va simti cind va vedea cu proprii ochi ce inseamna sa te confrunti cu rasismul zilnic, in toate sferile inclusiv cea privata, nu va face decit sa perpetueze imaginea de victima cu care multi dintre noi romii active pe scena publica ne imbolnavim ficatul, ca sa nu mai vorbim de efectele extreme de perdante al stereotipului ‘saracii de romi’ asupra romilor care se lupta din greu cu precaritatea, sau asupra copiilor acestora. Deci cum o dai, cum o iei, tot ti-o iei pina la urma. Sexual innuendo intended.

Zoom in pe exoticizare. Sa incercam (si) o abordare pro-con, sa vedem unde ajungem.

La o prima strigare, s-ar putea spune ca e un lucru bun ca un partener ne-rom considera etnia iubitei/iubitului lui roma drept cea mai importanta caracteristica identitara a sa. E important, desigur, ca partenerul/partenera unei persoane de etnie roma sa respecte identitatea etnica a persoanei pe care o doreste, cu care este, pentru care se da jos din pat dimineata sa faca micul dejun, ale carei lucrari/blog le citeste cu interes real si da feedback, cu care planuieste proiecte si activitati de promovare a diversitatii si de acceptare a diferentelor, cu care merge la evenimente sau la agape cu prietenii ori familia.

Dar daca etnia roma a iubitului/iubitei tale e principala componenta a atractiei si dorintei pe care le simti in pat, esti cel putin la fel de rasist ca cei mai multi – pentru ca exoticizezi. Faptul ca ai o gagică tiganca, sau un iubit tigan, te face sa te simti mai sexy, mai cool, mai ‘right’, mai interesant. Te face sa te simti aproape... intersectional?

Okay, deci n-a mers. Macar am incercat.

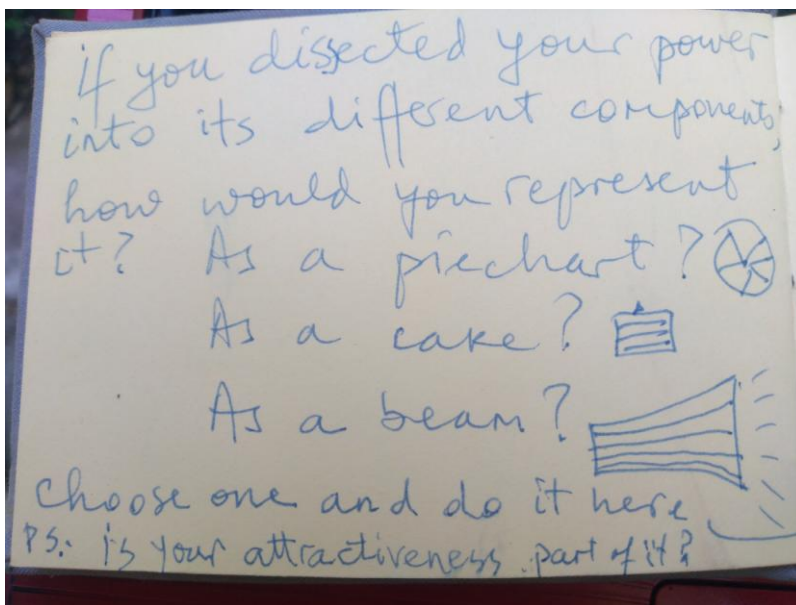
En fin. Sper ca articolul acesta sa le fie de folos si altor persoane roma sau din alte grupuri adesea exoticizate, care si-au pus sau isi pun aceeasi intrebare ca mine acum citiva ani: omul asta ma vede? Pe mine ma vede/iubeste el? Cu mine face amor, sau cu o fantezie? Mie imi spune ‘te iubesc’ sau nevoii lui/ei de putere? Sint tiganca, persoana publica, admirata sau intens urita de multi. E o putere mare de atractie sa fii toate astea. Iar riscul de a te lasa furat/a, imbatat/a de asta e destul de mare – dar e omeneste sa mai pici din cind in cind, eu asa zic. Nu mai stiu cum era bancul ala cu ‘oameni sintem, nu bete de floarea soarelui’ dar eu zic ca merge replica aia aici. Articolul asta se adreseaza in egala masura partenerelor/partenerilor persoanelor de etnie roma, sau de oricare diferenta notabila, care considera ca iubitul/iubita lor sint tita mitei in primul rind datorita apartenentei lor la grupul respectiv. Ce zic eu e ca e misto sa exoticizezi, daca o faci ca role-play in pat, si faci misto de tine in timp ce faci asta. Pe mine ma superexcita partenerii care au umorul si autoironia de a face asta. Asta pentru ca mie-mi place sa fac misto de lucruri sfinte. Altora s-ar putea ca fix asta sa le displaca, sa-i faca sa se simta naspa, umiliti sau exploatați. Relatiile sint pentru a te/ne cunoaste, pentru a invata despre tine si despre cealalta persoana. Da, ok, m-ati ghicit: sint profa, numai la invatare ma gindesc 😊

In loc de concluzie, doua chestii:

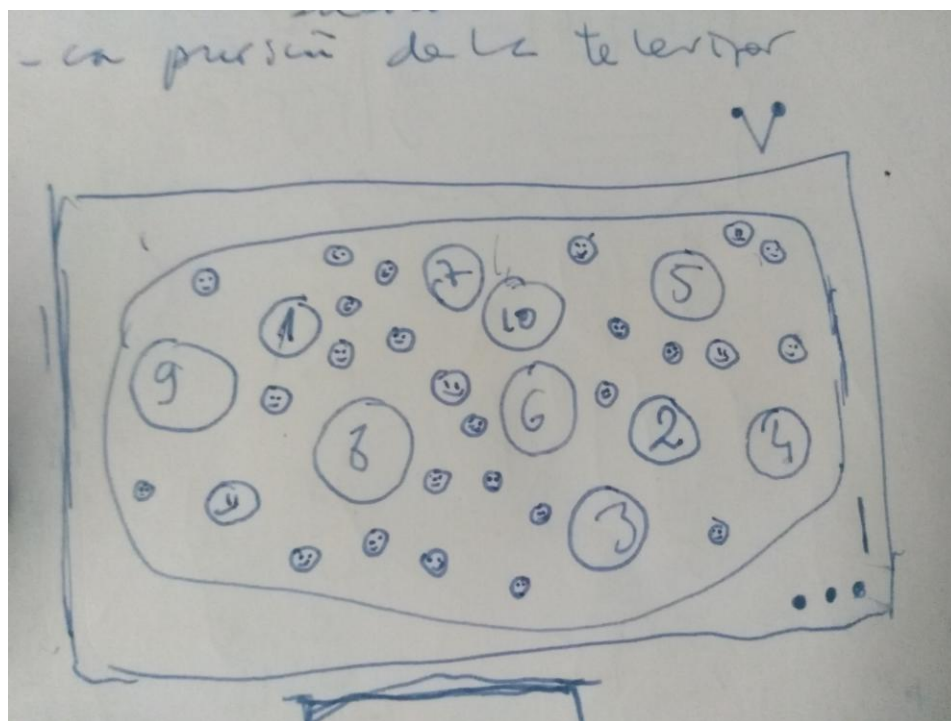
Pe la finalul anilor ‘90 era in topuri un cintec la prima vedere super cretin, al trupei The Offspring: Pretty fly for a white guy – il mai tineti minte? Dada, era ala care incepea cu niste tipe care ziceau ‘give it to me baby’ si un tip raspundea cu doua cucuriguri, apoi iar ele ‘give it to me baby’ si el iar who-hoo who-hoo, si in final inca un ‘give it to me baby’ si doua cucuriguri urmate de: pretty fly for a white guy. Ei, de ce se cheama articolul asta ‘Give it to me baby’ este ca mi s-a parut de la inceput genial de complex-vizionar cintecul celor de la The Offspring: fetele alea sint toate afro-americance, si toate mor dupa baiatul asta alb si uritzel, care se imbraca si se poarta ca un smecher de culoare din ghetou.

Daca e sa traducem Give it to me baby literalmente, ar fi ‘da-mi-o’ – v-ati prins, puterea. Daca e sa traducem nu cuvint cu cuvint, ci expresia cu totul, nu stiu prea stiu cum sa formulez mai cu perdea... ok, hai sa incercam totusi: ‘fa sex cu mine’. Chestia asta se intimpla deci si la altii, si se intimpla de fapt de sute de ani – scriitorii ne ‘promoveaza’, pictorii ne ‘portretizeaza’, artistii ne ‘capitalizeaza’ iar politicienii se umplu de bani si glorie europeana pe seama saraciei noastre. Stai un pic, se gindesc unii, cum am ajuns la asta, de la o scena de iatac?!... Pai va las pe voi sa ‘connect the dots’ – sau poate facem un foileton si mai povestim in episodul doi.

Cadou de despartire, va las aici cateva memento-uri de la un proiect personal de acum vreo 2 ani despre fix asta: relatia dintre putere si atractivitatea autoperceptuta si perceptuta de ceilalti. Primo tempo, am pus unor apropiati intrebarea asta:

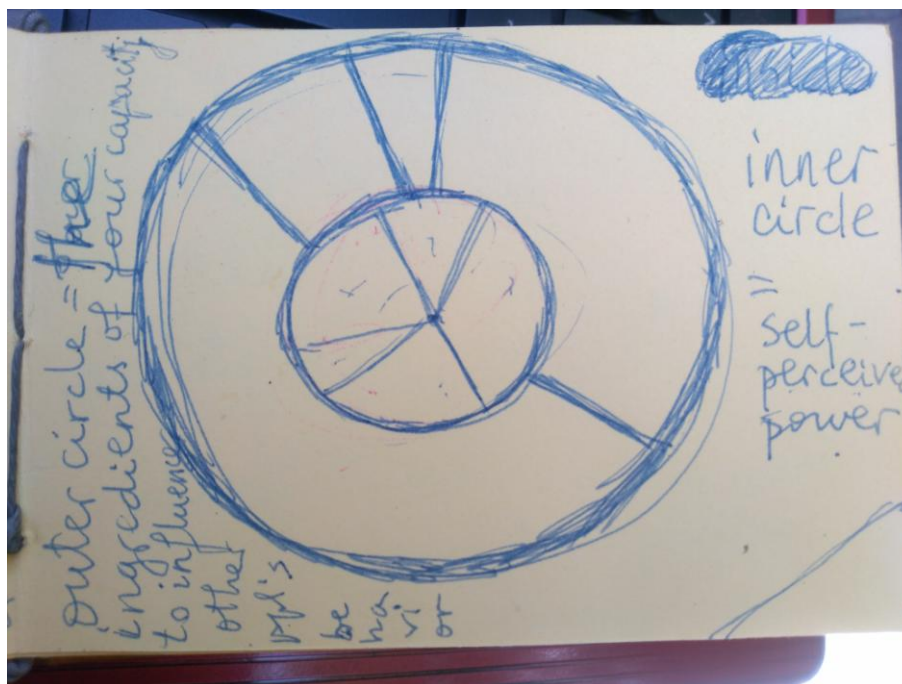

Cineva mi-a raspuns cu acest desen, initial fara purici numerotati. Dupa aia a numerotat purcii aia, si mi-a dictat ce inseamna fiecare, la momentul acela din viata lui. A fost misto sa fac parte din momentul ala.

Finalmente, cu fiecare persoana cu care am vorbit despre asta in vara aia, impartaseam schema asta simpla de mai jos, a puterii ca straturi paralele, de care multi nu ne dam seama, desi facem tot timpul switch-ul, in mod natural si intuitiv, de la un strat la altul. Si facem asta pentru ca vrem diferite chestii: protectie, dominatie, intimitate – sau pur si simplu, preferata mea, mancare.

Si era asa un aha moment cind ajungeam la schema si discutia asta. Si era misto ca ne impartaseam intimitatea in felul asta. A fost empowering si sexy, in feluri care ne-au ajutat sa intelegem si neintelegem si reintelegem ce puternici sintem. Si ce vulnerabili. Si ce puternici iar. Si tot asa.

Las aici aceste mizgaleli nu ca marturii de cercetare – cum ziceam, nu ma dau si nu m-as da nicum academica – ci mai degraba ca marturii ale propriilor mele cautari si incercari de a ma conecta cu alte persoane pe baza intelegerii modului in care ne raportam la putere, ierarhii, la oprimare si inegalitate – si ce putem face impreuna si separat. Desenele astea documenteaza etapele unui proces de autoexaminare si de vulnerabilizare pe care va invit sa-l luati in considerare. Faceti exercitiile astea doua singuri sau cu un prieten apropiat – sau, de ce nu, cu partenerul/partenera de un amor sau altul.

Nu fiti niste wannabe's – ca baiatul alb care crede ca e super cool sa fii negru. Iar negrii sint suficient de smecheri – sau, intr-o varianta mai pesimista, teritorializati si instrumentalizati – incit sa se poarte cu the white fly ca si cum ar fi un mega-cocosel. Oops, iar am dat-o pe obscenitati. Doamne-fereste.

As vrea sa inchei totusi cu o concluzie pe bune, si intr-o cheie serioasa, ca sa nu ratez impactul asupra unor oameni care s-ar putea sa fie mai white fly, asa. Si sa stiti ca avem si romi why fly. O-ho. Deci, concluzia cea serioasa: acesta a fost un panseu despre felurile in care exoticizam sau ne autoexoticizam, de ce facem asta, si ce efecte are asta asupra interactiunilor noastre si asupra egalitatii rasiale si de gen. Cred ca e nevoie de mai multe discutii pe tema asta, si sint recunoscatoare ca grupurile queer sint foarte deschise si interesate de acest subiect.